

Francouzská zahraniční politika v 21. století

Francie v mezinárodních vztazích
během prezidentsví F. Hollanda

Francois
Hollande
(prezident
Francie v letech
2012-2017)

Francois Hollande a zahraniční politika

- V letech 1997-2008 působil ve funkci předsedy Socialistické strany, celkově měl jen malé zkušenosti se zahraniční politikou.
- V předvolební kampani témata zahraniční politiky příliš neakcentoval a většinou se k nim vyjadřoval poměrně obecně.
- Vyjádřil podporu udržení francouzského jaderného deterrentu a slíbil pokračovat v reformách ozbrojených sil. Slíbil zhodnocení nákladů a přínosu návratu do NATO a pokračující podporu evropské integraci.
- Konkrétně pak slíbil stažení francouzských jednotek z Afghánistánu.
- Svoji nezkušenost v zahraniční politice vyvážil nominací bývalého premiéra Laurenta Fabiuse do funkce ministra zahraničí. Vedle Fabiuse se k prezidentovým nejbližším spolupracovníkům v otázkách zahraniční politiky zařadil nový ministr obrany Jean Yves Le Drian.
- V průběhu svého funkčního období Hollande vystupoval v zahraniční politice poměrně pragmaticky, s výjimkou Afghánistánu nelze hovořit o zásadnější diskontinuitě jeho politiky ve srovnání s N. Sarkozym.
- Hollandova zahraniční politika ale musí postupně reagovat na nové mezinárodní krize (ruská anexie Krymu a konflikt na Ukrajině, bezpečnostní situace v Mali, Sýrii a Iráku) a rostoucí teroristickou hrozbu. To vede k určitému posunu oproti původně realizované politice.

Francouzsko-německé vztahy a Evropa v Hollandově éře

- Francouzsko-německé vztahy byly v tomto období o něco méně vřelé než za Hollandova předchůdce Nicolase Sarkozyho.
- Spory Francie s Německem v některých důležitých otázkách = například při řešení řecké dluhové krize. Podle některých analytiků sehrál Francois Hollande významnou roli při přesvědčování Řecka, aby přijalo podmínky třetího balíčku finanční pomoci v červenci 2015.
- Francouzská pozice v rámci francouzsko-německého tandemu je ale oslabena v důsledku špatné ekonomické situace Francie. Hollande se rostoucí německý vliv snaží vyvážit spoluprací s Itálií, ovšem bez většího úspěchu.
- Francie je také nucena naléhat na rozvolnění rozpočtových pravidel, která pro ni vyplývala z Paktu stability a růstu. Hollande se přitom ocitl ve střetu s předsedou Evropské komise José M. Barrosem, ale nakonec získal podporu ze strany Itálie a Německa.
- Francie byla také zklamána neochotou Německa podílet se na vojenských operacích proti islamistickým skupinám a malým zájmem Německa o řešení situace v Libyi či v Mali.
- Hollanda a německou kancléřku Angelu Merkelovou stmelily události roku 2015. Hollande Merkelovou podpořil při řešení uprchlické krize, když za hlavní příčinu označil situaci v Sýrii a podpořil nutnost brát v potaz humanitární situaci v této zemi a některých dalších státech při zohledňování nároku uprchlíků na azyl.
- Výsledkem francouzsko-německých jednání v srpnu 2015 byla společná podpora návrhu Evropské komise na rozdělení uprchlíků mezi státy EU. Oba státníci v této souvislosti vyjádřili názor, že je nyní třeba „více Evropy“.

Bílá kniha z roku 2013 a francouzská bezpečnost

- Po nástupu do funkce prezidenta Hollande naplnil slib nechat zhodnotit dopady návratu Francie do integrovaného velení NATO.
- Zpráva (listopad 2012) skupiny, kterou vedl bývalý ministr zahraničí Hubert Védrine, zaujala oproti očekáváním kritiky poměrně umírněný postoj a setrvání v NATO označila za základ k úspěchu udržení francouzské a evropské bezpečnosti. Podle Védrinovy zprávy měla Francie zaujmout postoj ostražitého člena usilujícího o zvýšení svého vlivu na rozhodování v organizaci, aniž by zanedbávala národní kapacity a bezpečnost.
- V roce 2013 byla publikována nová Bílá kniha o obraně a národní strategii.
- Francie v ní potvrdila své závazky vůči NATO, bezpečnostní politice EU a pokračování v zesílené bezpečnostní spolupráci s Velkou Británií.
- Dokument reagoval na nedávné francouzské vojenské operace v Libyi a v Mali = nově považuje za důležitý region z hlediska bezpečnosti subsaharskou Afriku (odlišnost oproti Bílé knize z roku 2008).
- Předpokládá ale také další redukci ozbrojených sil (o 24 tisíc oproti původním plánům) a zmrazení výdajů na obranu na úrovni 1,5% HDP.
- Po teroristických útocích v roce 2015 Francie Hollande přehodnocuje politiku rozpočtových škrťů v oblasti obrany = plán navýšit během čtyř let výdaje na obranu na 1,7% HDP.

Spojenecké vztahy Francie s USA a Velkou Británií v Hollandově éře

- Hollande navázal na Sarkozyho v oblasti spolupráce s USA a využívá poklesu britské ochoty k nasazení ozbrojených sil v konfliktech mimo Evropu.
- Během Hollandova prezidentství se Francie stala nejspolehlivějším evropským partnerem USA při vojenských operacích mimo Evropu.
- USA na oplátku Francii poskytují podporu při jejích vojenských operacích (zpravodajská spolupráce, poskytnutí transportních a tankovacích kapacit). Symbolem této spolupráce se stalo nasazení letadlové lodi Charles de Gaulle v Perském zálivu v únoru 2015, kde vyplnila dočasnou absenci americké letadlové lodě Theodore Roosevelt (odvolaná kvůli opravám) při vojenských úderech proti Islámskému státu na území Iráku.
- Pokračuje rozvoj úzké bezpečnostní spolupráce s Velkou Británií nastolené prostřednictvím *dohod z Lancaster House (2010)*. Rozvíjí se spolupráce v jaderné oblasti, společný vývoj protilodních střel a další projekty.
- Velká Británie také poskytla podporu francouzským vojenským operacím v Africe.
- Současně ale obě země mají mezi sebou i rozpory (konflikt na Ukrajině či v Sýrii, obranná politika EU).

Francie, konflikt na Ukrajině a vztahy s Ruskem (2014-2015)

- Francie má dva hlavní cíle:
- **1) Podpora demokratického vývoje na Ukrajině a zachování teritoriální integrity země;**
- **2) Udržení co nejlepších vztahů s Ruskem (politických, bezpečnostních a ekonomických).**
- Francie se velmi brzy ostře ohradila proti zásahu Janukovyčova režimu proti demonstrantům na Ukrajině. Společně s Německem a Polskem vyjednala dohodu o ukončení demonstrací a uspořádání předčasných prezidentských voleb, která ale po útěku Janukovyče do Ruska padla.
- Francie se snažila diplomaticky řešit hrozbu ruské intervence na Krymu a odmítla uznat legitimitu referenda na Krymu, které tento region připojilo k Rusku. Hollande požaduje respektování plné nezávislosti a teritoriální integrity Ukrajiny.
- Francie podpořila sankce, které EU přijala proti Rusku 17. března 2014, nicméně prozatím odmítá zrušit plánovanou dodávku dvou vojenských plavidel třídy Mistral do Ruska. Postupně ale přerušila většinu vojenské spolupráce s Ruskem a podpořila i nové, tvrdší sankce proti Rusku v květnu 2014.
- Po sestřelení nizozemského letadla nad Ukrajinou čelí Francie tlaku USA a VB, aby dodávku lodí zrušila. Hollandova administrativa tomuto tlaku odolává a dodávku prvního plavidla odložila teprve v září, po několika měsících bojů na Ukrajině. Definitivně pak smlouvu zrušila v srpnu 2015.
- Francie v tomto období diplomaticky nadále aktivně usiluje o zastavení bojů a nastolení příměří a to zejména ve spolupráci s Německem.
- Obě země začaly společně jednat s Ukrajinou a Ruskem 6. června 2014 (tzv. „normanský formát“) při oslavách dne D. Jednání těchto čtyř zemí vedla až k Druhé minské dohodě (Minsk II, únor 2015), která ukončila boje mezi jednotkami ukrajinské vlády a separatistickými silami podporovanými Ruskem.

Francouzská zahraniční politika v Africe v éře F. Hollanda

- Hollande po zvolení slibuje rozchod d praktikami „Franceafrique“ a oproti svému předchůdci Sarkozymu konzistentnější politiku vůči zemím Afriky.
- Snaha o rozvoj chřadnoucích ekonomických vztahů (podíl Francie na obchodu s Afrikou v uplynulých letech výrazně klesl), včetně většího zaměření na nejvýznamnější africké ekonomiky (Nigérie, Jižní Afrika, Angola). Í díky úsilí francouzské diplomacie získaly v tomto období francouzské firmy významné zakázky na dodávky vlaků a výstavu elektráren v Jižní Africe.
- Už v roce 2013 se Hollande rozhodl vojensky intervenovat na území Mali (**operace Serval**).
- Navzdory některým kritikům obviňujícím Francii z návratu k nekoloniálním praktikám hrály hlavní roli v prezidentově rozhodnutí bezpečnostní motivy (subsaharská Afrika jako „měkký podbřišek“ Afriky) a až na dalších místech byly jiné motivy (ochrana ekonomických zájmů v sousedním Nigeru či přítomnost africké diaspory na území Francie). Do operace namířené proti islamistickým skupinám na severu Mali Francie nasadila více než 4000 vojáků.
- V prosinci 2013 Francie v rámci **operace Sangaris** vyslala přibližně 2000 vojáků do Středoafrické republiky po boku mise Africké unie (MISCA). Postupné stahování francouzských jednotek ze země Hollande oznámil v lednu 2016.
- V srpnu 2014 Francie zahájila **operaci Barkhane** namířenou proti islamistickým skupinám v oblasti Sahelu. Do operace nasadila přibližně 5000 vojáků. Cílem operace bylo podpořit ozbrojené síly pěti tamních států (Burkina-Faso, Čad, Mali, Mauretánie a Niger)
- Důležitým aspektem těchto vojenských operací byla rostoucí spolupráce Francie s jednotlivými africkými regionálními organizacemi. Francouzské jednotky byly nasazeny po boku jednotek afrických států. Francie také získala podporu ze strany některých evropských států.

Hollandova politika na Blízkém východě (1. část)

- Pro Hollandovu administrativu byla Sýrie hlavním zdrojem nestability na Blízkém východě.
- Brzy po svém zvolení nový prezident vyloučil nasazení francouzských jednotek v Libyi, avšak odmítl se stejně vyjádřit v případě Sýrie.
- Hollandova administrativa dala najevo, že politické řešení konfliktu v Sýrii není s Bašárem Asadem v čele představitelné a společně s Velkou Británií se vyslovila pro zrušení embarga na vývoz zbraní povstalcům v Sýrii.
- Po masivním chemickém útoku v Sýrii v srpnu 2013, ze kterého mezinárodní společenství podezřívalo Asadův režim, Hollande podpořil plánované letecké údery proti Sýrii, ale poté, co se USA a VB dohodly s Asadovým režimem na likvidaci jeho zásob chemických zbraní, se francouzský prezident ocitl v izolaci a nakonec se rozhodl, že Francie bez podpory spojenců sama útok na Sýrii nepodnikne.
- V následujícím období sice Francie dodává zbraně Kurdům a protirežimním povstalcům v Sýrii a nadále trvá na odchodu Asadova režimu, ale přímo vojensky na území Sýrie nezasahuje.
- V roce 2014 se Francie vojensky zapojila do útoku proti pozicím Islámského státu (operace Chammal), ale jen na území Iráku, nikoliv také Sýrie.
- K přehodnocení francouzské politiky dochází v důsledku rostoucí síly Islámského státu a teroristických útoků na území Francie (Charlie Hebdo). Od září 2015 Francie rozšířila své letecké údery také na pozice Islámského státu na území Sýrie a nezastavily ji ani další mimořádně krvavé teroristické útoky v Paříži (listopad 2015 a v Nice (červenec 2016).
- V roce 2016 Francie u Mosulu v Iráku nasadila v boji proti Islámskému státu také své pozemní jednotky.

Hollandova politika na Blízkém východě (2. část)

- Nutnost boje proti Islámskému státu vedla Hollanda k zaujetí méně konfrontačního postoje vůči Asadovu režimu. Prezident nicméně v dubnu 2017 podpořil americké letecké útoky na cíle režimu, které nařídila Trumpova administrativa po dalším chemickém útoku v Sýrii.
- Hollandova administrativa projevuje zájem o zklidnění situace v arabských státech na severu Afriky. Hollande uskutečnil tři státní návštěvy Alžírsko, stejně jako státní návštěvu Maroka. S oběma zeměmi si Francie udržela dobré vztahy.
- Postupně se podařilo obnovit dobré vztahy s Tuniskem, které od Francie obdrželo pomoc ve výši 1,1 miliardy dolarů. Obě země také v roce 2015 podepsaly dohodu o bezpečnostní spolupráci.
- Pokud jde o Libyi, na tamní vzestup islamistických skupin Francie reagovala zvýšenou činností tajných služeb, nicméně francouzská diplomacie zůstala z hlediska aktivity ve stínu Velké Británie či Itálie.
- V oblasti Perského zálivu Hollande oproti Sarkozymu preferoval Saudskou Arábii před Katar. Francie podpořila saudské vojenské operace na území Jemenu a obě země spojil pokračující kritický postoj vůči jaderným ambicím Iránu. Díky Hollandově aktivitě Francie dokázala dále navýšit již tak značný export (38% celkového exportu svých zbraní v letech 2010-2014) svých vojenských technologií do regionu.
- Hollande byl vůči Izraeli o něco méně vstřícný než Sarkozy, nicméně dokázal udržet dobré vztahy s židovským státem. Odmítl také jednostranné uznání Palestiny za samostatný stát.